

De Inburgering en de Examens Nederlands als Tweede Taal

Inburgering is participatie

Inburgering is een activiteit voor, en, van migranten (nieuwkomers zowel als oudkomers) die moet leiden tot een actieve participatie in de samenleving en op de arbeidsmarkt. Sommigen menen zelfs dat het laatste – de participatie op de arbeidsmarkt – het belangrijkste, en misschien wel het enige echte inburgeringsdoel moet zijn, en vinden daarom dat alle nieuwkomers een beroepsopleiding tot minimaal niveau Startkwalificatie moeten halen (zie o.a. Lans Bovenberg en Ab Klink in het NRC Handelsblad , 23 februari 2006).

Voor de deelname aan het algemene openbare leven zijn zowel taalvaardigheid als kennis van de samenleving van belang; voor participatie op de arbeidsmarkt zijn zowel een voldoende taalniveau, als beroepsgerichte kennis en vaardigheden nodig.

Voor het inburgeringsstelsel zijn in Nederland verschillende landelijke taalexamens beschikbaar, gericht op het behalen van een diploma waarmee inburgeraars kunnen aantonen dat zij taalkennis en kennis van de samenleving & arbeidsmarkt hebben verworven.

Zo'n diploma moet een civiele functie krijgen; het voldoet niet alleen om te laten zien dat de persoon in kwestie aan de wettelijke inburgeringseisen of aan de eisen voor naturalisatie voldoet. Men zal dat diploma ook moeten laten zien bij inschrijving voor opleidingen en bij het zoeken naar werk bij cwi of uitzendbureau of bij re-integratie op de arbeidsmarkt, in een sollicitatieprocedure. Om aan te kunnen tonen dat men een passend taalniveau heeft bereikt.

Om die reden is het goed dat er taalexamens zijn op verschillende niveaus. Overeenkomend met verschillende functioneringsniveaus in opleidingen en op de arbeidsmarkt.

Verschillende niveaus van functioneren

Het ligt voor de hand dat ongeschoolden en laaggeschoolden op de arbeidsmarkt het ongeschoolde en laaggeschoolde werk gaan doen: dat is passend. Het ligt evenzeer voor de hand dat midden- en hogergeschoolden werk gaan doen dat bij hun opleidingsniveau en hun werkervaring past.

Elke groep moet dus kunnen aantonen te beschikken over een taalniveau en een (algemeen maatschappelijk en beroepsgericht) kennisniveau die vereist worden in de overeenkomstige beroepen en functies.

Op dit moment zijn er twee NT2-examens die een functie vervullen bij zowel inburgering, als naturalisatie, re-integratie en instroom in opleidingen: het Inburgeringsexamen en het Staatsexamen NT2.

Het Inburgeringsexamen beoordeelt taalvaardigheid voor oudkomers op de laagste niveaus: taalniveau-A1 schriftelijk, taalniveau-A2 mondeling. Inburgering voor nieuwkomers beoordeelt taalvaardigheid op het niveau A2 voor zowel mondelinge als

de schriftelijke vaardigheden. Ook voor naturalisatie is het nodig dat men minstens op taalniveau-A2 de Nederlandse taal beheerst.

Voor al deze toepassingen is het vereiste niveau Kennis Nederlandse Samenleving gelijk. Er zijn dus twee varianten in het inburgeringsexamen.

De taalniveaus zijn gerelateerd aan diverse maatschappelijke situaties waarvoor, qua taal, een minimaal niveau redzaamheid geldt.

De taalsituaties (mondelijke en schriftelijke) van de arbeidsmarkt waar die inburgeringsexamens vanuit gaan, zijn de activiteiten in de lagere functieniveaus: de schoonmaker, de zorg hulp, de bouw assistent, de inpakster, etc.

Het Staatsexamen NT2 heeft ook twee programma's. Het programma I beoordeelt taalniveau op B1 voor alle vaardigheden; het programma II beoordeelt taalvaardigheid op niveau B2. Het verschil tussen programma I en II zit vooral in het beoogde functioneringsniveau. Het examen van programma I bevat taken en opdrachten voor mensen die werken op het vakgeschoolde niveau op de arbeidsmarkt (de gediplomeerde mbo-er). Programma II daarentegen sluit nauw aan bij de hogere functies op de arbeidsmarkt, namelijk kaderfuncties en academische functies. Het diploma Staatsexamen NT2 programma II dient als eis voor taalniveau bij instroom in hbo en universitaire opleidingen; programma I vertegenwoordigt het vereiste taalniveau voor deelname aan mbo-3 en mbo-4 opleidingen.

Taalniveau en cognitief functioneringsniveau

De taalniveaus A1, A2, B1 en B2 zijn ontleend aan het Europese Raamwerk voor de Moderne Vreemde talen (CEF). Naast deze vier niveaus zijn er nog taalniveau C1 en C2; die taalniveaus zijn er voor mensen die de taal gaan gebruiken op academisch niveau en hoger.

Elk van de genoemde niveaus beschrijft taalvaardigheid die nodig is in communicatieve praktijksituaties en bij het gebruik van teksten e.d. die qua taaleisen verschillen. Op B1- en B2-niveau is meer taal nodig (meer woorden, meer uitdrukkingen, etc.), ook een betere beheersing van regels (voor spelling, zinsbouw en uitspraak) en moeten ook ingewikkelder teksten kunnen worden gelezen en geschreven. Met het opklimmende taalniveau gaat hand in hand een opklimmende moeilijkheidsgraad van taalgebruik en tekst. Mensen die functioneren op B1 en B2 en ook op C1 niveau maken dus ook gebruik van het hogere opleidingsniveau dat gewoon is op dat taalniveau. Een tekst of een schrijfofdracht die bedoeld is voor iemand op hbo-niveau stelt hogere eisen dan een tekst of een schrijfofdracht voor een leerling in een mbo-1 opleiding.

Met hogere taalniveaus in deze beschrijvingssystematiek gaat dus ook een hoger cognitief niveau gepaard.

Middengeschoolden en hogergeschoolden zullen dus om te kunnen functioneren op een werk- en denkniveau dat met hun vooropleiding overeen komt, de taal op minimaal B1 en B2 niveau moeten kunnen beheersen. Examens op dat B1 en B2-taalniveau zijn dus niet alleen qua taal moeilijker dan de examens voor de taalniveaus A1 en A2

Dit is een wezenlijk en erg belangrijk kenmerk van de NT2-examens in de huidige systematiek.

Het format van de taalexamens overeenkomstig het niveau

De Inburgeringsexamens zien er geheel anders uit dan de Staatsexamens NT2. Dat is niet voor niets.

De examens zijn voor een geheel verschillend publiek gemaakt.

Het Inburgeringsexamen, met het grote praktijkdeel en de daaraan gekoppelde portfoliomethode en praktijkassessments, zijn speciaal ontwikkeld om tegemoet te komen aan de mogelijkheden (beperkingen?) van laaggeschoolden met weinig toetservaring en dus minder testvaardigheid. Het Inburgeringsexamen is een procedure-examen en erg op praktijkervaringen en praktijkleren gebaseerd. De inburgeraar die lessen volgt en zich op het examen voorbereidt, loopt alle onderdelen van het examen, vaak “letterlijk”, langs en voert in de praktijk de vereiste handelingen en taalhandelingen uit.

Dat examen past de doelgroep beter dan de examens die vroeger werden voorgelegd aan deze groepen inburgeraars. Het taalniveau is natuurlijk hetzelfde als voorheen; de vorm van examineren is veranderd. Kandidaten voor het Inburgeringsexamen zetten heel veel kleinere stappen in de vaardigheids- en kennisontwikkeling die zij per keer kunnen verzilveren in een procedure-examen.

Voor midden- en hogergeschoolden hoeft dat niet, beter gezegd, is dat minder passend. Zij kunnen hun vaardigheid, als het goed is, net zo gemakkelijk demonstreren bij een “stand-alone”-examen. Zij volgen een taal cursus en maken daarbij gestaag vorderingen. Na enige tijd hebben ze het vereiste niveau bereikt en doen examen. Sommigen hoeven zelfs niet eens zo lang op cursus want ze hebben al op alle mogelijke manieren veel taal geleerd, zoals bij voorbeeld asielzoekers of aanvragers van naturalisatie die al vele jaren in Nederland wonen.

Wat goed is voor de inburgeraar is goed voor het land en de economie

Als de civiele functie van een examen en een diploma waardevol gevonden wordt, dan heeft het zin om nog eens goed te kijken naar de voorlichting aan inburgeraars, aan aanvragers naturalisatie, aan aspirant-deelnemers van middelbaar en hoger onderwijs en aan de asielzoekers die gebruik maken van een persoonsvolgend budget voor hun inburgering.

Hoofdpunt moet zijn dat men een taalexamen doet op het niveau dat past bij de persoon en bij het potentieel geschikte niveau op de arbeidsmarkt voor die persoon. Het heeft geen zin om alle inburgeraars te laten uitstromen op een taalniveau dat passend is voor werk waar we steeds minder van hebben en waar dus steeds meer verdringing zal gaan plaats hebben.

Er wordt nog wel eens gedacht dat de voorbereiding op het ene examen meer tijd kost dan de voorbereiding op het andere. Dat is natuurlijk niet zo. Een laaggeschoolde heeft meestal net zo veel tijd nodig om zich voor te bereiden op het lagere taalexamen als een hoger opgeleide om het hogere taalexamen te halen. Het kost de inburgeraar en de samenleving dus even veel.

Simon Verhallen

Universiteit van Amsterdam,
Januari 2008.